

Związek Biur Porad Obywatelskich, ul. Gałczyńskiego 3, 00-362 Warszawa
zbpo@zbpo.org.pl www.zbpo.org.pl poradyobywatelskie.zbpo.org.pl
KRS 0000021621

Warszawa, 15.05.2017 r

Podmiot wnoszący petycję:
Związek Biur Porad Obywatelskich
ul. Gałczyńskiego 3, 00 362 Warszawa
adres do korespondencji: jak wyżej

Adresat petycji:
Zbigniew Ziobro, Minister Sprawiedliwości,
Al. Ujazdowskie 11, 00-950 Warszawa

Petycja w sprawie zmian w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej poprzez poszerzenia systemu nieodpłatnej pomocy prawnej o poradnictwo obywatelskie

Zgodnie z art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 lipca 2014 r o petycjach, składamy petycję zawierającą postulat wprowadzenia zmian w ustawie z dnia 5.08.2015 r poprzez poszerzenie systemu nieodpłatnej pomocy prawnej o poradnictwo obywatelskie

W imieniu Biur Porad Obywatelskich tworzących sieć poradnictwa obywatelskiego oraz osób korzystających z ich usług zwracamy się do Pana Ministra z postulatem, aby w niezbędnych zmianach w systemie nieodpłatnej pomocy prawnej ustanowionym na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej uwzględnić wieloletnie doświadczenia naszej sieci związane z udzielaniem porad obywatelskich, których elementem są porady prawne. W naszym przekonaniu może się to przyczynić do zdecydowanego zwiększenia jego efektywności i dostępności dla obywateli.

Chociaż uruchomienie nieodpłatnej pomocy prawnej było wielkim krokiem naprzód w stosunku do stanu wcześniejszego, kiedy obywatele pozbawieni byli wsparcia tego rodzaju, to nie ulega wątpliwości, że system stworzony w wielkim pośpiechu przez poprzedni rząd, ujawnił po blisko 18 miesiącach funkcjonowania liczne mankamenty. To skutek nieuwzględnienia licznych głosów krytycznych, zgłaszanych do projektu ustawy m.in. przez organizacje pozarządowe zajmujące się od wielu lat poradnictwem prawnym i obywatelskim i wypełniające w tym zakresie obowiązki państwa. Jak wynika ze statystyk za ubiegły rok, na jeden punkt pomocy prawnej przypadała w ciągu dnia około jedna porada. To stanowczo zbyt mało w stosunku do kosztów, jakie pochłania funkcjonowanie systemu. Średni koszt jednej porady wyniósł aż 250 zł.

Według nas główną przyczyną niewielkiego w stosunku do stworzonych możliwości zainteresowania adresatów pomocy jest fakt, że usługi oferowane w ramach systemu nie spełniają oczekiwań osób, do których są adresowane, ani nie odpowiadają na ich potrzeby. Nasze stanowisko opiera się na informacjach przekazanych przez klientów, którzy wcześniej

korzystali z nieodpłatnej pomocy prawnej. Przychodzą oni po wyjaśnienie tego, co usłyszeli, bo często trudny, hermetyczny język prawników jest dla nich niezrozumiały. Korzystający z nieodpłatnych porad prawnych sygnalizują nam też, że pomoc jaką otrzymali, jest dla nich niewystarczająca. System zapewnia bowiem wyłącznie pomoc prawną w ścisłym jej rozumieniu. Adwokaci i radcowie prawni obsługujący zdecydowaną większość punktów skupieni na udzielaniu takiej właśnie pomocy, często nie biorą pod uwagę innych – nierzadko bardziej adekwatnych w danej sytuacji – metod pracy z klientem mających na celu pomoc w trudnej sytuacji życiowej. Dotyczy to w szczególności osób borykających się z problemem zadłużenia będących ofiarami lichwiarskich praktyk stosowanych przez firmy pożyczkowe. Zwracają się one po pomoc przede wszystkim do biur porad obywatelskich, a w niewielkim stopniu korzystają z usług świadczonych przez adwokatów i radców prawnych. W ich przypadku porada prawna to za mało. Konieczne jest długotrwałe i systematyczne wsparcie prowadzące do wyjścia z pętli zadłużenia.

Odpowiedzią na ten problem mogłoby być włączenie w system nieodpłatnej pomocy prawnej poradnictwa obywatelskiego, które jest metodą wspierania osób w poszukiwaniu rozwiązań ich problemów poprzez udzielanie porad i informacji o prawach i obowiązkach obywatela oraz pomoc w wyborze optymalnego rozwiązania w oparciu o analizę sytuacji, przedstawienie różnorodnych ścieżek postępowania i zobaczenie ich konsekwencji. Jego celem jest zapewnienie obywatelom wiedzy o przysługujących im prawach, tak aby potrafili w aktywny i skuteczny, a w konsekwencji również samodzielny sposób rozwiązywać swoje problemy. Elementem porady obywatelskiej jest zazwyczaj porada prawna, ale stanowi ona jedynie jej część.

Pierwsze Biura Porad Obywatelskich w Polsce powstały w 1996 r. na wzór Citizens Advice Bureaux funkcjonujących od czasów II wojny światowej w Wielkiej Brytanii. Obecnie są tam one największą siecią organizacji świadczących porady, z których rocznie korzysta ok. 2 mln osób.

Polskie Biura Porad, podobnie jak brytyjskie, są członkiem międzynarodowej organizacji Citizens Advice International, w której wszystkie narodowe sieci działają w oparciu o te same zasady i standardy. Średnio rocznie ok. 30.000 porad obywatelskich, których ważny, ale nie jedyny element stanowią porady prawne. Do naczelnych zasad poradnictwa obywatelskiego należą: bezpłatność, dostępność, bezstronność, poufność, niezależność, aktualność i rzetelność informacji, samodzielność klienta. Porady są dokumentowane w internetowej bazie spraw klientów, a ich jakość podlega kontroli.

Należy podkreślić, że istnieją cenne doświadczenia związane z włączaniem poradnictwa obywatelskiego, czy szerzej rzecz ujmując – doradztwa obywatelskiego, do systemu nieodpłatnej pomocy prawnej zapewnianej przez państwo. W Europie taki przykład może stanowić między innymi Wielka Brytania, czy Holandia. W Wielkiej Brytanii Biura Porad Obywatelskich włączone zostały do poradnictwa w sprawach związanych długami, problemami mieszkaniowymi, zasiłkami i zatrudnieniem. W Holandii z kolei organizacjom pozarządowym powierzono prowadzenie biur pierwszego kontaktu, które doradzają w prostych sprawach prawnych oraz udzielają ogólnych informacji dotyczących przepisów i procedur prawnych. To one decydują, czy w danej sprawie niezbędna jest pomoc profesjonalnego prawnika.

W naszym przekonaniu te doświadczenia są warte wykorzystania, gdyż w obu krajach w wyniku włączenia poradnictwa obywatelskiego do systemu nieodpłatnej pomocy prawnej

wykorzystanie funduszy na usługi świadczone w jego ramach przez adwokatów i radców prawnych stało się efektywniejsze. Trafiają do nich bowiem rzeczywiście tylko takie osoby, które wymagają specjalistycznej pomocy prawnej, a zwłaszcza wejścia na drogę sądową. Jednocześnie lepiej zaspokajane jest rosnące zapotrzebowanie społeczne na proste porady udzielane w przystępny i zrozumiały sposób oraz na wsparcie w wychodzeniu z trudnych sytuacji życiowych.

O prowadzenie doradztwa obywatelskiego i punktów pierwszego kontaktu mogłyby aplikować organizacje pozarządowe mające doświadczenie w udzielaniu porad prawnych i obywatelskich. Zapewnieniu wysokiej jakości udzielanych porad służyłby system szkoleń, wprowadzenie certyfikacji dla doradców pracujących w punktach oraz kontrola prawidłowości udzielanych porad. W tym zakresie deklarujemy gotowość podzielenia się naszymi doświadczeniami.

O poparcie zgłoszonych w niniejszej petycji postulatów zwróciliśmy się do osób korzystających z usług świadczonych przez Biura Porad Obywatelskich. Ich podpisy zostały zebrane w ciągu 2 tygodni (od momentu opracowania petycji do dnia poprzedzającego jej wysłanie). Załączamy oryginały list (87) podpisanych przez 695 osób z 10 Biur Porad Obywatelskich z różnych miast Polski.

W imieniu Związku Biur Porad Obywatelskich wyrażamy zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję danych podmiotu składającego petycję

Z wyrazami szacunku,

Ija Ostrowska

Prezes

Związku Biur Porad Obywatelskich